

Mai Kivelä vas ym.

Keskustelualoite Gazan sodasta

Eduskunnan puhemiehelle

Gazan sota on jatkunut jo yli viisi kuukautta. Hamas hyökkäsi Israeliin 7.10.2023 ja tappoi yli 1 100 ihmistä ja otti yli 200 panttivankia. Hamasin järkyttävä terrorihyökkäys on tuomittu laajasti maailmalla, ja panttivankien vapauttamista on vaadittu hyvin painokkaasti. Hyökkäyksen jälkeen Israeliin julistettiin sotatila. Seuraavana päivänä Israel aloitti ilmaiskut Gazaan ja 27.10. Israelin armeija teki maahyökkäyksen. Israelin sotilaalliset toimet Gazassa ovat jatkuneet siitä saakka. Suomen pitkäaikaisena kantana on ollut tukea Israelin ja Palestiinan tasavertaisten neuvotteluiden avulla aikaansaataavaa kahden valtion ratkaisua.

Gazan sota on poikkeuksellisen raaka, ja siitä on tullut siviilien painajainen. Gazassa arvioidaan kuolleen yli 30 000 ihmistä, joista noin 70 prosenttia on lapsia ja naisia. YK:n lastenjärjestö Unicefin mukaan Gaza on maailman vaarallisin paikka lapsille. Humanitaarinen tilanne on katastrofaalinen. Humanitaarista apua ei saada toimitettua Gazaan riittävästi, ja olosuhteet humanitaariselle työlle ovat vaikeat. YK:n humanitaarisia työntekijöitä on kuollut yli 150. Lähes yhdeksän kymmenestä gazalaisesta on joutunut jättämään kotinsa, ja valtaosa alueen infrastruktuurista on tuhottu. Juomavedestä, ruuasta, lääkkeistä ja kaikista perustarvikkeista on huutava pula. Ruuan puute on Maailman ruokaohjelman WFP:n mukaan saavuttanut Gazan pohjoisosassa katastrofaalisen tason, ja nälänhätä siellä on todella lähellä. Ainakin 23 lasta on jo kuollut nälkään. On arvioitu, että nykytilanteen jatkuessa nälkä ja taudit tappavat vielä paljon enemmän ihmisiä kuin Israelin suorat sotatoimet. Ainakin 90 prosenttia alle viisivuotiaista lapsista sairastaa Unicefin mukaan yhtä tai useampaa tartuntatautia.

Israel on lisäksi tehnyt ilmaiskuja Gazan eteläosassa sijaitsevaan Rafahiin, jonne arviolta 1,5 miljoonaa siviiliä on paennut sotatoimia. Israel myös suunnittelee alueelle laajaa maahyökkäystä. Gazalaiset ovat paenneet juuri Rafahiin, koska sodan alussa Israel kehotti heitä evakuoitumaan sinne. Rafah on myös yksi viimeisistä Gazan alueista, jossa sairaalat sekä vesi- ja saniteettitilat toimivat vielä jonkin verran. Lisäksi suurin osa humanitaarisesta avusta kulkee Rafahin raja-aseman kautta. Israelin maahyökkäyksellä Rafahiin olisi siis järkyttävät seuraukset.

YK:n alainen kansainvälinen tuomioistuin (ICJ) antoi 26.1.2024 välipäätöksen Etelä-Afrikan Israelia vastaan laatimassa kanteessa, jonka mukaan Israel rikkoo Gazassa joukkotuhonnan ehkäisyä ja rankaisemista koskevaa yleissopimusta. Tuomioistuin katsoo päätöksessään, että Israelin toimet Gazassa saattavat täyttää kansanmurhan määritelmän. Samalla se vaati Israelia panemaan toimeen kaikki käytettävissään olevat keinot kansanmurhan estämiseksi Gazassa sekä estämään ja rankaisemaan yllytyksen kansanmurhaan. Tuomioistuin määräsi Israelin myös huolehtimaan siviilien suojelemisesta ja varmistamaan humanitaarisen avun perillepääsyn. Päätös aset-

Keskustelualoite KA 9/2024 vp

taa myös muille YK:n joukkotuhontaa koskevan yleissopimuksen osapuolille velvollisuuden estää ja olla tukematta mahdollista kansanmurhaa. Tämä koskee siis myös Suomea, joka liittyi sopimukseen vuonna 1959.

Samaan aikaa myös Israelin miehittämän Länsirannan turvallisuus- ja ihmisoikeustilanne on huonontunut monin tavoin. YK on varoittanut, että tilanne alueella voi eskaloitua, kun maailman huomio on kohdistunut Gazaan. Kansainvälisen oikeuden mukaan kaikki siirtokunnat Länsirannalla ja Itä-Jerusalemossa ovat laittomia. Tästä huolimatta siirtokuntien rakentaminen jatkuu ennätysvauhtia. Israelilaisten siviilien väkivalta palestiinalaisia kohtaan ja palestiinalaisväestön pakkosiirrot ovat lisääntyneet merkittävästi. Suomi on tuominnut tämän kehityskulun, ja Yhdysvallat on helmikuussa asettanut pakotteita väkivaltaan syyllistyneitä siirtokuntalaisia vastaan. Iso-Britannia on puolestaan kieltänyt heidän maahanpääsynsä, ja EU:ssa keskustellaan vastaavista toimista. Palestiinalaisia on 7.10. jälkeen kuollut Länsirannalla noin 436, joista 99 lapsia. Lisäksi riski palestiinalaishallinnon romahtamisesta on merkittävä, ja se saattaisi johtaa hallitsemattomaan tilanteeseen Länsirannalla.

Israelin ja Etelä-Libanonissa toimivan Hizbollahin välillä on ollut jatkuvia yhteenottoja, ja Israel on pitänyt aiempaa vahvemmin esillä laajempien sotatoimien mahdollisuutta Hizbollahia vastaan. Hizbollahilla tai Iranilla ei arvioida olevan halua laajaan sotilaalliseen yhteenottoon Israelin kanssa, mutta tilanne on jännitteinen ja voi kärjistyä myös vahingon seurauksena. Jemenissä Iranin tukemat huthit ovat häirinneet Punaisenmeren laivaliikennettä iskemällä aluksiin ja painostaakseen Israelia siten lopettamaan sotatoimensa Gazassa. Yhdysvallat ja Britannia ovat puolestaan tehneet vastaiskuja huthikapinallisia vastaan. EU on helmikuussa perustanut operaation turvaamaan aluksia Punaisellaamerellä, ja nyt Suomikin on lähettämässä sotilaita turvaamaan laivaliikennettä alueelle. Gazan tilanne on myös jo eskaloitunut alueellisesti. Mikäli alueella syntyisi laajempi sota, olisi sillä vakavia seurauksia usean alueen maan vakaudelle.

Gazassa tarvitaan kipeästi pysyvää tulitaukoa ja humanitaarisen avun rajoittamatonta pääsyä. Lisäksi Gazan sodan laajeneminen alueella laajemmaksi sodaksi on tärkeää saada estettyä.

Eduskunta ei ole vielä käynyt Gazan sodasta keskustelua, vaikka sotaa on jatkunut jo viisi kuukautta. On tärkeää, että eduskunta keskustelee Suomen roolista pysyvän tulitauon aikaansaamiseksi ja siitä, miten Suomi voi tukea Gazan katastrofaalista humanitaarista tilannetta paremmin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta käy ajankohtaiskeskustelun Gazan tilanteesta.

Keskustelualoite KA 9/2024 vp

Helsingissä 3.4.2024

Mai Kivelä vas
Li Andersson vas
Aino-Kaisa Pekonen vas
Hanna Sarkkinen vas
Jussi Saramo vas
Minja Koskela vas
Timo Furuholm vas
Laura Meriluoto vas
Jenni Pitko vihr
Fatim Diarra vihr
Tiina Elo vihr
Maria Ohisalo vihr
Helena Marttila sd
Inka Hopsu vihr
Hanna Holopainen vihr
Bella Forsgrén vihr
Atte Harjanne vihr
Matias Mäkynen sd
Lotta Hamari sd
Marko Asell sd
Elisa Gebhard sd
Suna Kymäläinen sd
Johan Kvarnström sd
Johannes Koskinen sd
Krista Kiuru sd
Kimmo Kiljunen sd
Pinja Perholehto sd
Anna Kontula vas
Merja Kyllönen vas
Veronika Honkasalo vas
Nasima Razmyar sd
Oras Tynkkynen vihr
Pekka Haavisto vihr
Ilmari Nurminen sd
Krista Mikkonen vihr
Eva Biaudet r
Hilkka Kemppi kesk
Jouni Ovaska kesk
Hanna Kosonen kesk
Jani Kokko sd
Saara Hyrkkö vihr